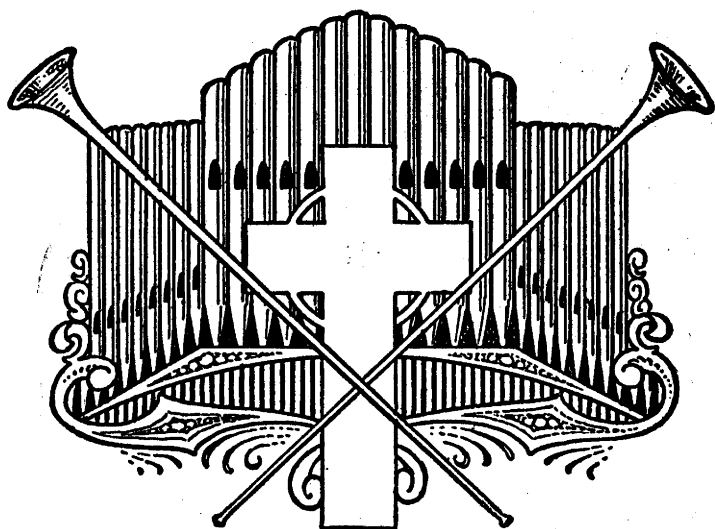

TIDSKRIFT
FÖR
KYRKOMUSIK
OCH
SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

ORGAN FÖR
SÄLLSKAPET KYRKOSÅNGENS VÄNNER

UNDER MEDVERKAN AV
INTENDENTEN BENGT CNATTINGIUS, LINKÖPING, OCH
KYRKOHERDEN, TEOL. LIC. KNUT PETERS, SÖNDRUM

UTGIVEN AV
DOMKYRKOVICEPASTOR ARTHUR ADELL, LUND

15 Nov.

TIONDE ÅRGÅNGEN N:o 11

1935

STOCKHOLM, SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

UPPSATSER.

	Sid.
<i>Adell, A.</i> : Svante Sjöberg in memoriam	23
— En vidgad arbetsuppgift	41
— Ville Olaus Petri rasera de gudstjänstliga perikoperna?	81
— Gamle Mäster Lars Kyrkkoordning	87
— En prefationston	100
— Ur reformationstidens kyrialen	164
— På koraldagar i Helsingfors	174
— Tio år	177
<i>Cnattingius, B.</i> : R. Koch	24
— Kyrklig konst 1934	55
— Märta Afzelius' bonader	157
— Upsala domkyrka	183
<i>Hellerström, A. O. T.</i> : Vad man bör begära av en ny psalmbok	72
— Kyriale i svensk tradition	113
<i>Johnsson, I.</i> : Psalmodi	9
— Vår Gud är oss en väldig borg	169
— Svenska psalmen 266	185
Koralveckan i Båstad	(46), 57, 80
Koralrevision?	110
<i>Larsen, L. P.</i> : Kirkesalme och Kirkemelodi	145
<i>Liedgren, E.</i> : Förfäras ej du lilla hop	161
<i>Malmgren, A.</i> : J. G. Lotscher	17
<i>Peters, K.</i> : Bidrag till svenska mässans historia	49
— Tvenne liturgiskt-musikaliska handskrifter från reformationstiden	127
— Introitus	179
<i>Pontén, J.</i> : En orgelkurs i Leipzig	134
<i>Rosenquist, C. E.</i> : Den nya kyrkoorgelns dispositionsprinciper	1
— Orgelmusikens och orgelbyggeriets läge	49
— Om och av J. S. Bach	97
<i>Schedin, G.</i> : Engelska kyrkomusiker	I. 84; II. 105
<i>Wester, B.</i> : KSV:s orgelråd	26
— Orgelkonsten i Sverige	I. 65; II. 121
<i>Ahlén, W.</i> : Svensk orgelkonst 1934	20
— Nya motetter	168
Kyrkosångens Vänners årsredogörelse	58

RECENSIONER.

NYUTGIVNA BÖCKER.		Sid.
	Sid.	
<i>Cornell, H.</i> : Gotiken	91	<i>Rasmussen, S.</i> : Musikkens historie .. 138
<i>Fridner, A.</i> : Vägen och målet	93	<i>Rosendal, G.</i> : Palestrina och Schütz .. 94
<i>Helander, D.</i> : Vid nådens källa 41		<i>Rönnegård, S.</i> : Det heliga året
Kunst der Welt	176	<i>Schmid, T.</i> : Sveriges kristnande 91
<i>Källström</i> : Medeltida kyrksilver 140		<i>Sjöberg, Fr.</i> : Tiden och evigheten .. 94
<i>Lindstam, R.</i> : Kyrkor som försvunnit 140		<i>Thausing, A.</i> : Sångarrösten
<i>Matthäus, Fr.</i> : Rudolf Kock	141	Vår Herres Jesu Kristi lidande
<i>Mårtensson, T.</i> : Hälsingborgs slott .. 29		<i>Widding, S.</i> : Dansk Messe
		<i>Wiklunds</i> modulationstabell
		139

NYUTGIVNA MUSIKALIER.

	Sid.
	62
—»— Jubilate	62
<i>Lasso, O.</i> : Motetten	79
<i>Lundvik</i> : 2 andliga sånger	14
<i>Marx</i> : Variationen för die Orgel	61
<i>Nyvall, J.</i> : 10 hymner	139
<i>Olson, D.</i> : Sommarnattspålsalm	109
—»— Ande full av nåde	62
<i>Paulsson, C.</i> : Två folkvisor	78
<i>Prätorius, M.</i> : In natali domini	176
—»— I dödens band	78
<i>Raphael, G.</i> : Toccata	79
<i>Roman, J. H.</i> : Sonata a tre m. fl. ..	62
<i>Runbäck, A.</i> : Åra och Kommen och tillbedjen	78
—»— Öppna mig förståndets öga	78
—»— Välsignad Gud	78
<i>Schütz, H.</i> : Visst och sant det ordet är	159
<i>Sundblad, H.</i> : 2 folkvisor	14
<i>Stein</i> : Triosonate	30
Svenska tersetter	191
<i>Wikander, D.</i> : Trestämmig kör	

KORTARE MEDDELANDEN.

	Sid.	Sid.
Val	16, 32, 48, 64, 80, 112, 176, 192	32
Examina	16, 95, 137	142
Kyrkosångens Vänner: Centralkommit- tén	31, 58, 185	16, 95, 142
—»— Kretsarna	59, 64, 112, 143, 160	Kyrkokalender: Jan., mars, juni, sept.
Organist- och Kantorsföreningen	31	Koraldagar i Upsala
		189

Tidskrift för Kyrkomusik och**Svenskt Gudstjänstliv**

Redaktionens adress:
Bredgatan 14, Lund. Tel. 6 58.

Expeditionens adress: *Svenska Kyrkans
Diakonistyrelses Bokförlag, Stockholm 7.
Tel. 23 24 05.*

Postgiro 675.

Tidskriften utkommer med 1 nummer
den 15 i varje månad. För juli—aug.
utkommer ett nummer den 1 aug.
Prenumerationspris: å posten, i bok-
handeln eller direkt från förlaget: kr.
4:50 pr år.

Annonspris: 20 öre pr mm. enkel spalt.
Rabatt vid större annons och vid upp-
repning av annons i flera nummer.

Detta nummer innehåller bland annat
Teol. Lektor *E. Liedgren*, Västerås: Förfä-
ras ej du lilla hop. — Domkyrko-vicepastor
A. Adell: Ur Reformationens kyrrialen. —
Musikdirektör *W. Ahlén*, Stockholm: Nya
motetter. — Organist *Inga Johnsson*, Lim-
hamn: Vår Gud är oss en väldig borg. —
På koraldagar i Helsingfors. — Recensioner.
— Meddelanden.

MARTIN LUTHER

Guds ord och löfte

Dagliga betraktelser samlade ur
Luthers skrifter av Karl Witte.
Översättning från tyskan av H.
Hägglund. Häft. 5:—, inb. 6:50.

Svenska Kyrkans Diakonistyrelses Bokförlag

LIBRARIA

LÄSTMAKAREGATAN 30,

STOCKHOLM

ALTARSKRUD MÄSSKRUD

För Advent och Jul

Adventvesper. Enklare och rikare formen. Musik och text.

Kr. 1:—. Texthäfte för församlingen 7 öre pr ex., 100 ex.

Kr. 5:25.

Hymner. 33 olika. Sättning för blandad kör. 7 à 10 öre pr st.

Svenska Kyrkans Diakonistyrelses Bokförlag.

“Förfäras ej du lilla hop.”

Berthold Kitzig: Gustav Adolph, Jacobus Fabricius und Michael Altenburg, die drei Urheber des Liedes »Verzage nicht du Häuflein klieen«. (Göttingen 1945.)

13

Det är ett känt faktum, att Gustav II Adolf är en mera folkkär och levande gestalt för Tysklands protestanter än för sitt eget gamla rikets nutida undersåtar. En erinran därom utgör den mycket sakrika och förvånande frikostigt utstyrda volym om Gustav Adolfs krigspsalm, som pastorn i Bretleben (invid Kyffhäuser i Tübingen) *Berthold Kitzig* nyligen offentliggjort hos Vandenhoeck & Ruprecht i Göttingen.

Förf. är behärskad av den övertygelsen, att tysk-evangelisk teologi helt enkelt är skyldig den store svenske konungens minne att utreda det ofta ventilerade spörsmålet, huruvida och i vad mån Gustav Adolf har del i den ifrågavarande psalmens tillkomst. Därför har han icke skytt någon möda eller kostnad för att lämna sitt bidrag till problemets lösning men slutligen måst, åtminstone tills vidare, resignera, då en resa till Sverige för att här efterspana vidare material för ämnets belysning stötte på oöverstigliga svårigheter och försök att komma i kontakt med svenska arkiv och forskare misslyckades. Vad han ur tyska urkunder och källor kunnat samla och vad han ur detta material ansett sig kunna sluta framlägger han nu för tyska och svenska läsare i ovan anförda arbete (80 tätttryckta textsidor + 32 sidor faksimiletryck och slutligen ett väldigt släktregister över familjen Altenburg, till vilken den ursprungliga koralens kompositör hörde).

Traditionen om Gustav Adolfs andel i författarskapet till »Verzage nicht» rör som bekant endast dess tyska urtext. Den svenska form, vari vi äga psalmen, uppträder först i *Förslag till förbättrade Kyrko-Sånger* (1814) såsom n:r 237 där, omedelbart efter Wallins totala omarbetning av Psalt. 46: »Vår Gud är med oss, skulle än All världen mot oss vara», som avsåg att ersätta Olaus Petris urmodiga och obrukbara översättning av Luthers »Ein' feste Burg». («Wor Gud är oss een weldigh borg», ännu skönjbar i Finlands-svenska psalmboken n:r 116). Wallins översättning av Gustav-Adolfs-psalmen har möjligen någon del i att den hos oss blivit jämförelsevis föga sjungen: det bär väl mera emot att begagna slutstrofen i dess svenska än i dess tyska avfattning, där ej »de gudlösa» — alltså fienderna *in concreto* — få sin dom, utan »Teuffel, Welt und Höllenpfort Und was deme thut anhangen —» alltså »de andeliga fienderna», »fördärvsmakterna» — sägas skola bli till »Hohn und Spott».

»Verzage nicht» uppträder i sin tidigast kända gestalt i samband med en latinsk och tysk »klago- och äresång» över Gustav Adolfs död, betitlad *Epicedion Lamentabile juxta ac gratulabundum, Manibus piissi-*

mis Gustavi Adolphi... consecratum, tryckt i Leipzig u. å. Jämte den latinska dikten och dess fria tyska översättning ingå i det tiobladiga tryckalstret dels »Verzage nicht», dels en »Traur- und Trostlied» (»Gustav Adolph der Edle Held Auss Schweden hoch geboren»), av vilken senare ganska tydligt framgår, att hela *Epicedion* är tryckt redan 1632. Till »Verzage nicht» finns såväl å titelbladet som inne i texten följande ursprungsbeteckning — om man nu bör kalla det så: »Königlicher Schwanengesang So Ihre Majestät vor dem [blutigen] Lützenschen Treffen [und dero Ende] inniglichen zu Gott gesungen.» (De ord, som här satts inom klammer, förekomma blott på titelbladet).

Redan denna överskrift förefaller föga ägnad att bygga någon litteraturhistorisk hypotes på. Psalmen kan ju kallas »Gustav Adolfs svanesång», även om den blott nyttjats av honom före drabbningen. Ja, det kan väl t. o. m. sättas i fråga, om uttrycket »inniglichen gesungen» ens behöver betyda, att konungen sjungit den i verkligheten: det skulle väl även kunna användas för att liksom antyda, i vilken riktning hans tankar »innerst» rörde sig den ödesdigra morgonen den 6 november 1632.

Vår grundlärd, kritiskt ytterst försiktige hymnolog *J. W. Beckman* ansåg för sin del, att Gustav Adolf verkligen författat psalmen. (Se Beckmans Psalmhistoria, sid. 766 ff., och där anförd litteratur!) De tre äldsta tryck, Kitzig åberopar sig på, kände även Beckman: ej blott *Epicedion* utan även *A. Mengerings* »Blutige Siegs Crone» (1633) och *J. Clauders* »Psalmodiæ Novæ Pars Tertia» (1636). I »Siegs-Crone» kallas psalmen utan vidare »der S[eeligen] Kön[iglichen] May[estät]t zu Schweden Lied, welches Sie vor der Schlacht gesungen», medan i Clauders samling ingen som helst antydning ges om krigspsalmens härkomst. I det fjärde trycket, *Jeremias Webers* i Leipzig 1638 utgivna, 866 sidor starka »Gesang Büchlein», som Beckman visserligen endast funnit omtalat i ett senare hymnologiskt verk, får »Verzage nicht» följande presentation: »Herzfreudiges Trost-Liedlein Auff das von der evangelischen Armee in der Schlacht vor Leipzig [*Sic!*] am 7. Septembris Anno 1631 geführte Kriegslosungs Wort: Gott mit uns: Gestellet von M. Johanne Altenburg, Pfarr zu grossen Sömmern in Düringen.» Det är denna författaruppgift, om den nu skall anses som en sådan och ej snarare som en uppgift om kompositören, flere tyska psalmhistoriker och andra forskare ansett böra förtjäna större tilltro än hypotesen om Gustav Adolfs delaktighet i psalmens tillkomst. Därför har också nu i över ett halvsekel »Verzage nicht» brukat signeras *J. Altenburg* eller, efter upptäckten att någon person med namnet *Johann Altenburg* ej vid denna tid var litterärt eller musikaliskt verksam, *Michael Altenburg*, då en kompositör och präst med det namnet verkligen är känd. Denne har utgivit samlingar av psalmer, till vilka han väl har gjort musiken men — kanske ej texten! (Det betvivlas t. ex. i Fischer-Tümpels stora samlverk »Das deutsche evangelische Kirchenlied des siebzehnten Jahrhunderts.»)

J. W. Beckman höll före, att den riktiga traditionen skulle kunna spåras, låt vara i ett något förvirrat skick i det kuriösa verk, som apotekaren *Simon Wollimhaus* delvis utgav i tryck (1655) under titeln

»Zwölf Lutherische Kirchen, welche vom Anfang der Welt gewesen und bleiben müssen biss an den lieben jüngsten Tag...» (dedicerat till Karl X Gustav). Där berättas nämligen, att Gustav Adolf skulle ha skrivit psalmen på prosa och uppdragit åt sin hovpredikant doktor Jacob Fabricius att ge den metrisk form. Beckman ville tyda denna notis så, att konungen själv diktat psalmen men låtit Fabricius nedskrivad den. Märkligt finner dock Beckman, att Fabricius i sin likpredikan över konungen i Wolgast ingenting nämner härom. (Detta är verkligen betänkligt: likpredikningar ha ju eljes mycket i den vägen att förtälja.)

Pastor Kitzig menar, att Wollimhaus så till vida återgivit den riktiga traditionen, att Gustav Adolf — dock icke före slaget vid Lützen utan — kvällen före slaget vid *Breitenfeld* fått idén till psalmen, då han skulle ge lösen (fältropet) för den följande dagens strid. Han har då kastat ner några rader på ett papper (tyvärr ej bevarat!) i överensstämmelse med de uppmuntringsord, han skulle rikta till den förenade tysk-svenska hären, och lämnat papperet till Fabricius med begäran, att han skulle sätta de där fästade tankarna på vers. När sedan Fabricius kom till Sömmerda, där den berömde kompositören och prästen Michael Altenburg bodde, visade han denne sin dikt och bad honom sätta melodi till texten, vilket också skedde. Så blev psalmen ett verk av den svenske konungen, hans tyska fältpredikant och den musikaliske Sömmerda-prästen.

Hur vill nu Kitzig bevisa riktigheten av denna suum cuique-teori?

Ett av sina huvudargument hämtar han från en tämligen spröd traditionskedja som leder sitt upphov från en viss magister J. G. Bergmann i Leipzig (f. 1768, präst i sin hemstad Leipzig från 1796, sedan i Dewitz), död någon gång efter 1832, då han i en tidning offentliggjorde, vad han läst om saken i en sedermera försvunnen gammal Leipzigkrönika, varur han gjort excerpter någon gång mot slutet av 1700-talet. Denna krönika, som skulle ha påbörjats av en juris professor J. Born i Leipzig kort efter 1618 och fortsatts av honom och flere senare ägare ända fram till 1790-talet, innehöll (enligt Bergmanns avskrift) bl. a. dessa rader av den förste ägaren (Born): »I Wittenberg har den lärde Herr D. Fabricius, f. d. biktfader hos högstsalig konungen, i närvaro bl. a. av D. Hülsemann berättat för mig, att konung Gustavus på prosa förfärdigat den vackra psalmen »Verzage nicht«, vilken han, kort innan slaget vid *Lützen* började, själv sjungit; men han själv, Fabricius, hade på kungens begäran satt psalmen på rim.» En annan hemulsman för samma tradition, superintendenten Lehmann i Leipzig (d. 1699), skulle flere gånger ha varit bordsgäst hos Lennart Torstenson och som ung kandidat hört denne berätta om psalmens tillblivelse genom samarbete mellan Gustav Adolf och Fabricius. Även här rör det sig om en ganska skör överlämning, där emellertid sagesmannen bl. a. uppgivit, att Torstenson själv sagt sig ha sett det pappersblad, varpå konungen skrivit ner de tankar Fabricius versifierat.

Besynnerligt förefaller det, att en så intressant notis alltid av Fabricius förtigits i skrift och endast anförtrotts åt den muntliga tra-

ditionen. Ledsamt är det ju också, att Leipzigkrönikan i fråga är och förblir försvunnen. Vi svenskar ha nog numera en benägenhet att mistro dylika privatkrönikor, avsedda att förhårliga en viss provins eller ort: vi minnas t. ex. med vilken färdighet den gode Hedemoraposten Nils Rabenius (1648—1717) fabricerade stifts- och lokalhistoria och därmed lyckades mystifiera forskningen ända till våra dagar. Emellertid kan man ju inte utan en särskild historisk-kritisk undersökning av traditionskedjans trovärdighet komma till någon klarhet över här berörda uppgifter.

Pastor Kitzig har inte inskränkt sig till att blott föra fram vad Leipzigtraditionen enligt den ovannämnde J. G. Bergmann haft att förtälja om Fabricius' roll vid psalmens tillkomst utan bl. a. gjort sig en ofantlig möda med att stilkritiskt undersöka de olika partierna i *Epicedion* (1632) och dess syskondikter. Av Fabricius finnas några signerade latinska grifftkväden, som erbjuda jämförelse. Recensenten vågar ej bedöma, om de likheter, som kunna påvisas, äro av så betydande och säregen art, att de motivera attributionen av *Epicedion* till Fabricius. För en icke fackman ifråga om latinsk begravningspoesi förefaller det som om ordvalet där — liksom i det samtida tyska och svenska grifftkvädestrycket — vore tämligen standardiserat och alltså ej gäve mycket utrymme för individuella uttrycksformer. Pastor Kitzig har även jämfört språket i de tyska dikterna, som åtfölja *Epicedion* med den ordskatt Fabricius uppvisar i efterlämnade predikningar och andra skrifter. Överväldigande förefaller i varje fall ej de anmärkta överensstämmelserna.

När man ser en sådan ofantlig energi och en så betydlig massa tid (för att nu inte även nämna pengar) offras på en undersökning, vill man ju gärna kunna ge resultatet allt möjligt erkännande. Det förefaller dock som om det ställda problemet vore — med nu tillgängligt material — olösligt. Och om så är, torde både tysk och svensk protestantisk forskning med jämnmot kunna bära en sådan utgång. För mer och mindre sannolika gissningar är fältet givetvis öppet.

Emil Liedgren.

Ur reformationstidens kyrialen.

De svenska kyrialen från 1500-talet av den typ som Hög- och Bjuråkershandskrifterna företräda innehålla en stor rikedom på alternativer till mässans ordinarium. Där finnas de aldri enklaste liksom de rikast utsirade.

Det är uppenbart att så bör det vara. Men som botten i ett kyriale avsett för en sjungande menighet bör finnas en så enkel serie att man kan ha rätt att ifrågasätta att envar skall kunna tillägna sig det. Det bör vara så enkelt att barnen i skolorna (och icke minst i söndagsskolorna) skola kunna lära sig det.

En sådan serie kan sammanställas ur de ovan nämnda handskrifterna. Självfallet har man att söka de enklaste alternativen i vardagsmässornas eller i döds-mässornas kyrie. I synnerhet den senare seriens Helig och O Guds lamm är i sin ålderdomlighet av stor skönhet. Jag har här nedan återgivit dessa efter Bjuråkershandskriften (Höghandskriften är här defekt). Men då Gloria saknas i denna serie har jag därtill fogat Kyrie-Gloria ur vardagarnas serie. Dessa äro väl ej av så hög ålder som de senare men tillhöra dock, enligt Johner, en grupp av Kyrier, som härstamma från 11—1200-talen. Gloriamelodiens psalmodiska byggnad visar dess släktskap med Te Deum.

När dessa utföras bör Kyriet och Gloria transponeras, lämpligen så att båda intoneras på fissa.

Sanctus och Agnus Dei hänga motiviskt nära samman inbördes och med den melodi till Prefationen som meddelades i denna Tidskrifts augustinumner. Där någon vill utföra Prefationen i dess helhet kan den hämtas ur detta nummer.

A. Adell.

Kyrie Dominator Deus.

(IV.)

Bjuråker och Hög.

Her - re för - bar - ma dig ö - ver oss Kris - te för - bar - ma

dig ö - ver oss Her - re för - - - bar - ma dig ö - ver oss.

Gloria Dominator Deus.

(IV.)

Ä - ra va - re Gud i höj - den Och frid på jor - den till män - ni -

skor - na ett gott be - hag. II. Vi lo - va dig I. Vi väl - sig - na dig

II. Vi till - bed - ja dig. I. Vi pri - sa och ä - ra dig. I, II. Vi tac - ka dig

för din sto - ra ä - ra. II. O Her - re Gud, him - mels - ke ko - nung

Gud Fa-der alls-mäk-tig I. O Her-re den all-ra högs-tes en-föd-de
 son, Je-su Kris-te. II. O Her-re Gud, Guds lamm och Faderns son,
 I, II. Du som bort-ta-ger världens syn-der för-bar-ma dig ö-ver oss
 I. Ty du är al-le-na he-lig II. Du är al-le-na Her-ren
 I. Du är al-le-na den hög-ste, Je-su Kris-te II. Med den He-li-ge
 An-de i Gud Fa-der's här-lig-het. I, II. A - - - - - men.

Det förkortade Laudamus.

Vi pri-sa dig Vi till-bed-ja dig Vi tac-ka dig för di-
 na un-der Her-re Gud himmels-ke ko-nung Gud Fa-der alls mäk-tig
 Her-re den all-ra Högstes en-föd-de son Je-sus Kristus He-li-ge An-de
 Nådens, sanning-ens och fri-dens An - - - de A-men, a-men, a - - - men.

Sursum corda.

V. Upplyf-ten ed-ra hjär-tan till Gud. R. Gud upp-lyf-te vå-ra hjär-tan.
 V. Tackom Gud, vår Her-re. R. Al-le-na han är vär-dig tack och lov.

Sanctus.

Bjuråker.

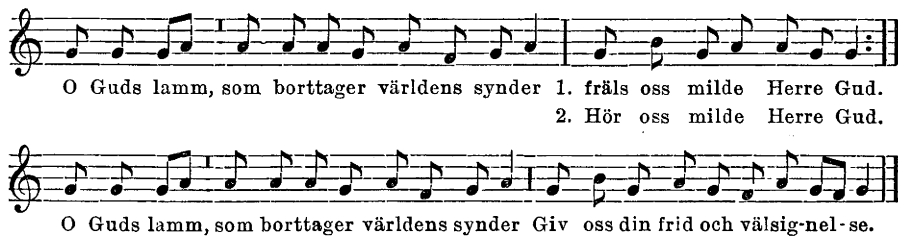
He - lig, He - lig He - lig Her - re Gud alls mäk - ti - ge. Ful - la ä -
ro him - lar - na och jor - den av din här - lig - het. Giv sa - lig - het av höjden.
Välsignad va - re han som kommer, i Herrens namn, Giv sa - lig - het av höjden.

Pax.

Her - rens frid va - re med e - - der.

Agnus Dei.

O Guds lamm, som borttager världens synder 1. fräls oss milde Herre Gud.
2. Hör oss milde Herre Gud.
O Guds lamm, som borttager världens synder Giv oss din frid och välsig - nel - se.

Benedicamus.

V. Tac - kom och lo - vom Herren Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja.
R. Her - ren va - re tack och lov Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja.
A - men, a - men, a - men.

Nya motetter.

Bland nutida tyska tonsättare på den vokala kyrkomusikens område intar Kurt Thomas ovedersägligen främsta rummet. Redan hans allra första opus, Mässa i a-moll för soli och två körer, väckte överallt där det kom till utförande — bl. a. i Stockholm 1926 — den största uppmärksamhet. Särskilt i ett avseende var den mångstämmiga kritiken enig: här höll en *ny* körmusik på att växa fram, välgörande fri från kromatik och spekulerande i harmonier, men desto mera fylld av *diatoniskt* präglad harmonik. Icke på länge har man hört en så egenartad ande komma till tals. Den unge tonsättaren — han är född 1905 — kom snart med flera stora verk i liknande stil, däribland psalmen Vid Babels älv... för två a kapellakörer och Passionsmusik enligt evangelisten Markus, det senare tillägnat Thomanerkören och Karl Straube.

Efter att sålunda ha rört sig på de stora formernas fält har Thomas småningom börjat ägna de mindre formerna sitt intresse. På Breitkopf och Härtel föreligger av hans hand sedan någon tid *Kleine geistliche Chormusik*, en serie fyrstämmiga motetter för kyrkliga högtider. Texten är hämtad ur Den Heliga Skrift. Den som ej är obekant med tonsättarens tidigare produktion slår väl ej upp dessa hymner utan en viss spänning. Hur har det lyckats Kurt Thomas, denne de stora körförnernas borne komponist, att bemästra motettformen? Måne han inte totalt spränger den? Är tonspråket sådant, att det lämpar sig för gudstjänsten? Och kan han verkligen skriva så, att en kyrkokör har utsikter att gå i land med svårigheterna?

Man behöver ej fördjupa sig länge i dessa hymner förrän det står fullt klart, att Thomas är en formens mästare även här. Konsten att kunna säga mycket i få ord behärskar han suveränt. Att hans stora landsmän Schütz, Buxtehude och S. J. Bach inte äro honom obekanta märkes tydligt. Likheten med Buxtehude och Bach framträder ej minst i sättet att genom långa melismer framhäva vissa ords valör. Ex.: Motetten »Mache dich auf, werde Licht», där man finner en tre takters lång melism vid ordet »Herrlichkeit», eller i Passionsmotetten »Fürwahr, er trug unsre Krankheit» (långa melismer vid Krankheit och Schmerzen). Stilen är naturligtvis polyfon på det hela taget. Men lika litet som i a-mollmässan drar sig tonsättaren för att, där så betingas av texten, avbryta polyfonien med partier av mera homofon art. Hur han än skriver, horisontalt eller vertikalt, aldrig glömmmer han, att det är körmusik, det är fråga om, och att stämmorna böra läggas därefter. Det torde vara få moderna körkomponister, som i samma grad som upphovsmannen till dessa hymner förstå att skriva, så det verkligen klingar.

Breitkopf & Härtels partiturbibliotek: Kurt Thomas: *Kleine geistliche Chormusik*, Werk 25, bestående av följande motetter: Mache dich auf, werde licht (för Advent o. Epifania), Ist Gott für uns (nyår), Fürwahr, er trug unsre Krankheit (Passionstiden), Der Tod ist verschlungen (Påsk), Herr, sei mir gnädig (Botdagen), Herr, ich habe lieb die Stätte (Kyrkoinvigning), Jauchzet Gott, alle Lande (Skördefest), Furchte dich nicht (Konfirmation), Gott wird abwischen alle Tränen (Jordfästning), Niemand hat grössere Liebe (Volkstrauertag).

Som redan är antytt står Kurt Thomas på klassisk grund. Hans alster äro emellertid långt ifrån några tomma pastischer utan bära alltigenom prägel av levande nutidskonst. Kanske skall mången finna en och annan ackordförbindelse väl djärv och föga harmonierande med vad vi pläga kalla kyrkomusik. Sådana dissonanser uppträda dock aldrig utan att den föreliggande texten motiverar det. Som exempel härpå kan nämnas ett ställe i hymnen på Påskdagen: »Tod, wo ist dein Stachel? Hölle wo ist dein Sieg?», vilka ord förlänats uttryck av skakande allvar. Att texten fått bilda utgångspunkten vid tonsättarens motettkomposition överhuvud är f. ö. ej svårt att se. Denna musik är objektiv men subjektiv på samma gång. Och just häri ligger väl dess stora »raison d'être». Många exempel skulle kunna anföras på tonsättarens förmåga att enkelt och gripande »utlägga» kända bibelord. Jag nöjer mig med ett enda: Botdagsmotettens ord »Schaffe in mir ein reines Herz und gib mir einen neuen gewissen Geist». Vilken stilla ödmjukhet men på samma gång innerlig förtröstan kommer ej här till uttryck i musiken!

Men Kurt Thomas är en man som ställer krav på kyrkokörerna. Visserligen kan man väl säga, att dessa hymner äro lätta i jämförelse med tonsättarens tidigare verk. De tonträffningssvårigheter som de innehålla torde emellertid vara tillräckliga för att även mera tränade körer skola känna, att de fått något att arbeta med. Mätte nu ej detta avskräcka våra körledare från att anskaffa »Kleine geistliche Chormusik». Den som med allvarligt uppsåt söker att tränga in i dessa nya motetter skall förvisso förr eller senare erfaras, att under deras måhända något otillgängliga yta döljer sig en skatt, väl värd att förvärva.

En svensk version av denna samling vore naturligtvis mycket önskvärd ur många synpunkter. Huruvida en sådan är möjlig att åstadkomma utan att hymnerna förlora i värde, är dock en ytterst problematisk fråga. Som förut påvisats är nämligen text och musik på det mest intima sätt förbundna med varandra, bl. a. genom vissa ords särskilda accentuering. Det är ej alls uteslutet utan tvärtom ganska troligt, att detta sammanhang mellan ord och musik vid en översättning finge lov att brytas i någon mån, av rent språkliga skäl. För att ej löpa risk att så bruka våld på hymnerna kan det därför ifrågasättas, huruvida ej dessa böra utföras på tyska språket även hos oss, om också deras bruk därigenom komme att bli mera begränsat. Den svenska översättningen kunde ju därför lämpligen appliceras å textbladen vid sidan av den tyska.

W. A.

Vår Gud är oss väldig borg.¹

Sv. psalmen 124, Vår Gud är oss en väldig borg, intager utan gensägelse främsta rummet bland våra Lutherpsalmer. När psalmen diktats veta vi icke. Olika forskare uppgiva olika tillkomstår.² Troligast är att

¹ Uppsatsen är en omarbetning av ett föredrag, hållet i K. S. V., Lund, sept. 1935.

² Se Burger, E.: Deutsche Kirchenmelodien in Schweden. Kyrkoh. årsskrift, årgång XXXII. Uppsala och Stockholm 1932. Sid. 157.

psalmen skrivits under riksdagen i Speier 1529 som en protest mot den hotande katolska övermakten.³ Den har därför blivit kallad protestantismens Trutz- und Schutzlied. Det äldsta bevarade tryck, som innehåller psalmtexten är Enchiridion geistl. Gesänge und Psalmen 1530.⁴ År 1536 finna vi psalmen i svensk gestalt i Olaus Petri »Swenske Songer eller wijsor». Denna text brukades ända till 1819, då den fick giva vika för Wallins tolkning.⁵

Den svenska texttraditionen är alltså synnerligen enkel att följa. Detsamma kan tyvärr icke sägas om den svenska koraltraditionen. Under det att endast sex år förflyta mellan den tyska och svenska textens första förekomst i tryck, ligger det 110 år mellan Johann Walters sättning och Kalmarhandskriften I. Det första trycket låter vänta på sig ytterligare 57 år. Vi kunna därför icke gå direkt från originalet till den svenska traditionen, utan måste beakta tysk och dansk utveckling under 1500- och 1600-talen.

Luther anses numera på goda grunder vara koralens upphovsman.⁶ Det är felaktigt att anklaga Luther för plagiat eller rent av fränkänna honom författarskapet, därför att hans koral påminner om delar av en romersk mässa, vilket somliga forskare göra gällande.⁷ De gregorianska melodierna bestå ju i själva verket icke av annat än upprepningar av vissa tonsteg (reperkussioner) och omplaceringar av vissa melodiska figurer (vandrande melismer). Luther säger i Deutsche Messe 1526, att evangeliet skall sjungas i femte tonarten, ty Kristus var en vänlig herre. Är det då så märkvärdigt, att man varsnar den ljusa femte tonarten i just den koral, vars text mer än andra talar om mod, hopp och förtröstan? Det är inte bara Luther, som rör sig med s. a. s. ärvda tongångar. Det är en tidsföreteelse. Jag nämner blott Nicolais bekanta koral »Vaker upp! en stämma bjuder» (sv. koralen 3.), vars första period icke är något annat än femte psalmtönens första halvdel. Jag vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på den lydiska melodien till antifonen »Salve Regina». Den har många beröringspunkter både med koral 3 och 124.

Koralen förekommer för första gången i bevarat tryck i Geistliche Lieder aufs neu gebessert zu Wittenberg 1531 (troligen tryckt hos Klug). Av första upplagan, som utkom 1529, finnes intet exemplar bevarat.¹ Doc. Moberg skriver: »Den sannoligt av Luther skapade melodien till Ein feste Burg har av Walter blivit föremål för en flerstämmig behandling 1530», och tillägger »...den äldsta form varunder melodien är bekant.⁸ Cantus firmus överensstämmer fullständigt med Luther-Codex

Friedlander, A. E.: Den kyrkliga diktningen, II. Stockholm 1900. Sid. 17.

Spitta, F.: Das Deutsche Kirchenlied. Sammlung Göschen 602. Berlin — Leipzig 1912. Sid. 31.

³ Se Hellerström, A. O. T.: Liturgik. Uppsala 1932. Sid. 227.

Thuner, O. E.: Dansk Salme-Leksikon. København 1930. Sid. 389.

⁴ Se Allard, F. M.: Från Luther till Bach. Uppsala 1932. Sid. 177.

Jmfr Liedgren, E.: Vox angelica. Uppsala 1917. Sid. 65.

Thuner: Sid. 389.

⁵ Se Liedgren: Sid. 65 ff.

⁶ Se Allard: Sid. 65—66.

⁷ Se Thuner: Sid. 390.

1530.³ Jag räknar Walters avfattning som original, då denne var Luthers förtrogne i musikaliska frågor. Märkligt är emellertid att ingen forskare beaktat rubriken till »Vor Gud han er saa fast en borg» i Thomissøns Psalmbok 1569, då det gällt att datera text och melodi. Rubriken lyder som följer: »Denne Psalme /som trøstelig taler om den hellige Kirckis oc Guds ords beskermelse/ lod salige D. Morten Luther udgaa i sanguise/ Anno Domini 1530. Alle fattige bedrøffuede Christne til trøst oc husualelse. Thi at den tid Keyser Karl den Femte vaar Kronet udi Bononia aff Paffue Clemes den siuffuende/ oc holt samme Aar almindelig Herredag til Augsburg /mest om Religionens sager/ befryctede huér mand sig for en gruelig offueruold oc forfølgelse for Guds ords skyld.» Thomissøn, född 1532, studerade i Wittenberg före 1557. Han borde för den skull ha ganska väl reda på sig. Lägges därtill den omständigheten, att inget bevarat tryck finnes före 1530, så är det möjligt, att Thomissøns uppgift är tillförlitlig.

Vi skola av det följande se, i vilket förhållande den svenska traditionen står till å ena sidan originalet, å andra de tyska och danska utvecklingslinjerna. Koralen finnes, som förut nämnts, icke förrän i Kalmarhandskriften I 1640 (= KI). Därefter förekommer den i Mönsteråshandskriften 1646 (= M), Svensk Psalmbok Ifrån år 1675 (den s. k. Rappehandskriften, = R), Riddarholmshandskriften 1694 (= Ridd.), Koralboken 1697 (= G. K.), Hæffners koralbok 1820 (= H) och Svenska koralboken 1921. — En liten karakteristik av de olika melodivarianterna kan här försvara sin plats. M. överensstämmer ganska väl med originalet. Avfattningen av perioderna 4, 5 och 6 torde bero på skrivfel. För 1600-talets övriga sångböcker gäller följande citat: »Under inflytande från den nya tyska visan, där de monodiska och instrumentala tendenserna komma till skarpare uttryck, utbildades den protestantiska koralen mot 1600-talets slut till en ariaartad visa, som ej sällan i betänkelig grad närmade sig dansstilens menuett- och gavottmelodier. Å andra sidan nådde de isometriska tendenserna strax före 1700 i Briegels Darmstadt-kantionale sin avslutning, i det alla toner utskrevos i samma notvärden.¹ Isometrin behärskar K. I, dansvisetyper R., Ridd. och G. K. Alla sångböckerna hava fri rytm. (Undantag utgör R.). Ett tvärstreck genom linjesystemet utmärker gränsen mellan de musikaliska perioderna. »Svår är frågan om deklamationen: det finns noter, om vilka man ej vet, till vilken stavelse de höra, och tvärtom stavelser, som ej tyckas ha egna noter. I sistnämnda fall måste man uppdelat något notvärde på mer än en stavelse, men frågan gäller ofta, vilken ton som skall repeteras på detta sätt.»² Hæffners koralbok och koralboken 1921 äro så kända, att karakteristik torde vara överflödig. — Koralrytmen följer alltså den allmänna musikaliska utvecklingslinjen.

I meloditraditionen kan man ofta ganska lätt lokalisera de olika avvikelserna från originalet till en tysk eller dansk källa. Dessutom finnas speciellt svenska varianter. Förändringen av tonföljden g a c i period 1

¹ Se Allard: Sid. 177.

² Kyrkomusikens historia. Upsala 1932. Sid. 169.

Luther-
Codex 1630.

1. 2. 3.
4. 5. 6. 7.

Detailed description: This block contains three systems of musical notation. The first system has three staves with measures 1, 2, and 3. The second system has three staves with measures 4, 5, and 6. The third system has three staves with measure 7. The notation includes various note values, rests, and bar lines.

Kalmar I
1640.

1. 2. 3.
4. 5. 6. 7.

Detailed description: This block contains three systems of musical notation. The first system has three staves with measures 1, 2, and 3. The second system has three staves with measures 4, 5, and 6. The third system has three staves with measure 7. The notation includes various note values, rests, and bar lines.

Mönsterås
1646.

1. 2. 3.
4. 5. 6. 7.

Detailed description: This block contains three systems of musical notation. The first system has three staves with measures 1, 2, and 3. The second system has three staves with measures 4, 5, and 6. The third system has three staves with measure 7. The notation includes various note values, rests, and bar lines.

Rappeh.
1675.

1. 2. 3.
4. 5. 6. 7.

Detailed description: This block contains three systems of musical notation. The first system has three staves with measures 1, 2, and 3. The second system has three staves with measures 4, 5, and 6. The third system has three staves with measure 7. The notation includes various note values, rests, and bar lines.

4. 5. 6. 7.

Riddar-
holmsh.
1694.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Koralboken
1697.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Hæffner
1820.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

till g a h c är av tyskt ursprung. Den »rytmiska» formen, t. ex. R., finnes redan hos Hassler (1564—1612), den utjämnade (se KI) är däremot från Danmark (Mougens Pedersøn, Pratum spirituale 1620). Hæffners avfattning g h c (forts. a g) påträffas redan hos Breitendich 1764 (Danmark). Andra perioden (= period 7) är i melodiskt avseende trogen originalet. Penultiman fiss i period 3 finnes först hos Osiander 1586, men redan på 1540-talet utsättes företecken över notsystemet, t. ex. Agricola. Förkortningen av perioden till c e g (R. c e f g) fiss (Ridd. och KI f) g är speciellt svensk (KI, R., Ridd. och G. K.).¹ Begynnelse-tonen c i period 4 har bortfallit i Ridd. H., som är begynnelseton i period 5, saknas i M. R., Ridd. och G. K. Företeelsen är svensk. Redan år 1569 (Hans Thomissøn) är penultiman g i period 6 utbytt mot f (M. och H.). Kadensslutet a g f f e i övriga sångböcker finnes hos Hassler.

Så ansluter sig den svenska meloditraktionen i våra dagar trots skiftande öden ganska väl till originalet. En jämförelse med Tysklands och i synnerhet Danmarks avfattningar i närvarande tid utfaller ingalunda till vår nackdel. Men i sista hand beror icke koralens värde av om Luther skrivit den eller ej, om varianterna komma från Tyskland eller Danmark, utan på dess förmåga att uppbära texten vid församlingssång. En svensk koralboksupplaga från 1898 slutar sin Lutherbiografi med följande ord: »Visst är emellertid att koralen snart blev allmänt känd och flög som en segerhärold ut bland protestantismens anhängare samt ännu i dag utgör en av den evangeliska kyrkans dyrbaraste klenoder.»

Inga Johnsson.

¹ Se Bergh, R.: Musikens historia intill Beethoven. Stockholm 1926. Sid. 53.
Jmfr Gurlitt, W.: Johannes Walter und die Musik der Reformationszeit. Luther-jahrbuch XV. München 1933. Sid. 51. Luther-Codex 1545.

² Se Moberg: Sid. 212.

² Se Moberg. Sid. 428.

¹ Burger skriver (sid. 158), att periodbörjan c c g finnes hos König 1738, »woraus wir schliessen können, dass sie nicht zuerst bei König auftritt, sondern in 17. Jahrh. in Deutschland gebräuchlich war, und von da nach Schweden kam.» — En sättning av S. Scheidt 1650 är emellertid ännu trogen originalet, under det att varianten finnes redan 1640 i K. I. i Sverige. Pratum Spirituale 1620 börjar c c e g.

På koraldagar i Helsingfors.

I Förbundet för svenskt församlingsarbete i Finland äga finlands-svenskarna sin motsvarighet till vår Diakonistyrelse. Men också det frivilliga kyrkomusikaliska arbetet är inorganiserat i detta Förbundet. För arbetets bedrivande har inom Förbundet tillsatts ett »Finlands svenska kyrkosångsutskott» som tar initiativ till kurser och högtider.

Genom detta kyrkosångsutskott hade de första koraldagarna anordnats i Helsingfors 8—10 oktober i år. Dagarna hade vunnit en god anslutning. Icke mindre än ett 70-tal deltagare voro upptagna på medlemsföreteckningen och ett 40-tal församlingar voro representerade. Då man be-

sinnar huru pass få de svenska församlingarna äro så måste detta be-tecknas som en god start.

Koraldagarna voro förlagda till Tölö församlingshus — ett nybyggt vackert kapell inom en ung stadsdel. I detta kapell göra prästerna i södra svenska församlingen tjänst, bland dem doktor G. Moliis-Mellberg, väl-bekant från flera Sverigebesök i kyrkomusikaliska ärenden. Här gör ock direktör Gustaf Pettersson tjänst vid orgeln och med sin kör i de svenska gudstjänsterna. Jämte de nu nämnda hade dir. mus. John Sundberg, också väl känd i Sverige, huvudparten av ansvaret för koraldagarnas anord-nande. De kunna taga till sig berömmet för deras gedigna utformande och goda genomförande.

En väsentlig del av koraldagarna utgjordes av föredragen. I dessa kommo de nu i Finland aktuella spörsmålen fram. Doktor Moliis-Mellberg belyste frågan om Psalmboksrevisionen och dess samband med spörsmålet om andlig sång och psalm. Dir. mus. John Sundberg diskuterade mångsidigt och sakkunnigt ämnet: Koralboksrevisionen. I pastor Ola Cleves före-drag förhandlades den alltid lika aktuella och för präst, kyrkomusiker och församling alltid lika ömtåliga och viktiga frågan om Psalmvalet vid gudstjänsterna. Därtill kommo ett par föredrag av undertecknad om den gregorianska sångens historia och om dess svenska tradition. I anknyt-ning härtill övades tidebönssång och luthersk koral. Av tideböerna in-övades en matutin och ett completorium. Därutöver lästes vid tvenne till-fällen en tidebön.

Ett särskilt starkt intryck meddelades åt deltagarna från den Schütz-konsert som anordnades i Storkyrkan av Gamla kyrkans och Tölö-kyrko-körer med Gustaf Pettersson som dirigent och John Sundberg vid orgeln. Här gavs ett utomordentligt prov på förnäm och förfinad körkultur och på ett djupgående inträngande i Schütz tonskapelser.

Ett kapitel för sig vore orgelmusiken värd. Även om undertecknad måste inskränka sig till att tala om de orgelkompositioner som utfördes i Tölö — då jag blev hindrad att höra Elis Mårtenssons orgelstund i den nya Mikael Agricola-kyrkan. De orgelkoraler som introducerade koralerna vid gudstjänster och föredrag voro väl valda och gav en god bild av den klassiska orgelstilens mästare. Även om Tölö kyrkoorgel icke kan anses vara ett fullt lämpligt instrument för dessa kompositioner gavs här till-fälle att höra några av Finlands svenska organister återge dem på ett föredömligt sätt.

Den lutherska koralsången utfördes genomgående utan orgelledsag-ning. Till fördel för sången. En liten andaktsstund var anordnad i Karuna kyrka på Fölison (en motsvarighet till Skansens Seglorakyrka). På dess gamla orgel visste John Sundberg att låta ett par orgelkoraler av Pachelbel komma till sin fulla rätt.

För den rikssvenske gästen var det en stor glädje att få lära känna det trogna och nitiska arbete som utföres av Finlands svenska kyrkosångs-utskott. Med stor hjärtlighet blev han allestädes mottagen. Det vore för-visso av största betydelse att förbindelserna mellan Finlands och våra kyrkomusikaliska strävanden knötos allt fastare till ömsesidig båtnad.

Arthur Adell.

Recensioner.

Kyrklig konst.

»Kunst der Welt», Bärenreiter Verlag, Kassel.

Professor R. Hamanns konsthistoriska seminarium i Marburg har i år startat en serie vykortsmappen, betitlade »Kunst der Welt» med originalfotografier i serier av konsthistoriskt betydande verk. Bland dessa vilja vi här särskilt rekommendera följande: Julen i tysk konst, Kristi passion i skulpturen, Gotiska domkyrkor och den sist utkomna S. Mikael i tysk konst. Varje serie är försedd med korta vägledande notiser om konstverken och trycket är förstklassigt. Bilderna lämpa sig särskilt väl för balloptikon.

Bengt Cnattingius.

För orgel.

Joh. Nep. David: Choralwerk, Edition Breitkopf. Nr 5571 d u. 5571 e (häfte IV o. V).

Dessa nya koralbearbetningar äro skrivna i samma djärva, lineära stil, som de tidigare anmälda. I 4:e häftet märkes en storslagen fantasi över »Ein feste Burg», en »kleine Partita» över »Wachet auf, ruft uns die Stimme», som torde komma

att bli mycket uppmärksammas, en intressant fantasi över »Nun komm, der Heiden Heiland» samt ett älskligt koral-förspel till »Wie schön leuchtet der Morgenstern». I 5:e häftet dominerar en vidunderlig »Introduktion und Passacaglia» över »Wach auf, wach auf, du deutsches Land», vartill även skrivits ett koral-förspel. Större intresse tilldrar sig givetvis de mera ekumeniska »Ach Gott, vom Himmel sich darein» och »Verleih uns Frieden gnädiglich», båda hållna i en mycket kärv stil. Betydligt blidare är det vackra koral-förspelen »Wenn mein Stündlein vorhanden ist», som avslutar samlingen. De båda häftena utgöra ett värdefullt tillskott till den nya, kyrkliga orgellitteraturen.

A. R.

Günter Raphael: Toccata, c-moll. Op. 27 Nr. 3. Edition Breitkopf Nr. 5613.

Toccatan, som även innehåller en liten fuga, är sträv och välljudsfattig, men inte utan intresse. De tekniska svårigheterna äro ej betydande; svårare är att »smälta» sådan musik, men även detta förefaller att ej vara alldeles omöjligt.

A. R.

Meddelanden.

Till innehavare av förenade tjänster har valts: I Köping, Kalm., K. Danielsson, därstädes; Råneå, Nb., B. Zander, Västanfors; Frösö, Jämtl., G. Nyberg, Linghed; Myssjö, Jämtl., H. Skeppstedt, därstädes; Horn, Skar., U. Frydén, Nornäs; Timmersdala, Skar., Brita Båht, Österplana; Angelstad, Krb., R. Eriksson, därstädes; Strängsered, Alb., A. Larsson, Bottnaryd; Askersunds

landsförsamling, D. Bellander, Tierp, Runtuna, Sdm., J. A. Sandström, Slota; Nordmark, Värml., D. Nyberg, Sunne; Tutaryd, Kron., B. H. Nygren, därstädes; Långasjö, Kron., A. Ohlsson, Gällaryd; Bettna, Söd., G. Dahlkvist, därstädes; Stjärnorp, Ög., Gösta Fall, Hägerstad. Till Mjölby: Musikdirektör Sjöblom, Stockholm.

Herman Nordfors & Co.

PIPORGELFABRIK

LIDKÖPING

Tel. Kontoret 145.

Tel. Bostaden 592.

Tillverkar piporglar efter nyaste konstruktioner. Moderniseringar, insättning av elektrisk bälgdrift och stämningar utföras omsorgsfullt. Finaste intyg från framstående musici. Dispositions- och kostnadsförslag på begäran omgående gratis.

KYRKO-ORGLAR

Olof Hammarberg

Nya Varvet - Göteborg

Renoveringar, stämningar. Förstklassigt utförande. Moderata priser.

Två diktsamlingar:

GUSTAF THORSELL:

Crucifix-snidaren

Efterlämnade dikter. Med förord av Hovpredikanten Bengt Jonzon.

»Manligt kristliga saker. I samlingens alla delar finns ädel lyrik, som man gärna skulle önska känd i mycket vida kretsar.»

O. Mannström

i Svenska Dagbladet.

»Det klingar alltid ur hans diktning, även när den utformas under prövande lägen, en klar ton av själens hälsa och frid. Han kunde skapa idyller, som återspegla en oförstörd levnadsglädjes ljusa dagar... Många av hans sånger besjunga vårt lands oförgångligaste andliga arvedelar... Hans lyriska kvanlåtenskap har verkligen något att giva.»

E. N. Söderberg

i Nya Dagl. Allehanda

ANDERS FROSTENSON:

På väg

Dikter. Kr. 2:—.

Av förf. till Löftets bäge och Med lyfta händer.

SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

Kyrkorglar

Tillverkar orglar med absolut hållbart och tillförlitligt system. Insättning av elektrisk bälgdrift med tyst gång och ringa strömförbrukning. Omstämningar och ombyggnad av äldre verk utföres. Billiga priser.

Över 30-årig praktik i in- och utlandet.

Införda anbud från

John Grönvall,

Orgelbyggare.

Tel. 94. Lilla Edet. Tel. 94

Hymner för kyrkokörerna

(på lösa blad). Över 250 nr finnas att välja på. Pris 7, 10 och 15 öre pr st. Fullständig förteckning sändes på begäran gratis och portofritt.

Diakonistyrelsens Förlag, — Stockholm 7

J. W. Grönlunds Orgelfabrik

Kåge, Tel. 27.

Tillverkning av Piporglar i modernaste utförande för kyrkor och kapell.

Orgelharmonium för hem och skolor. Renovering och stämning av äldre orgelverk.

Insättning av elektriska orgelfläktar.

Fina intyg av framstående musikdirektörer och kyrkomyndigheter.

Förslag kostnadsfritt på begäran.

LEDIGFÖRKLARADE KYRKOMUSIKERTJÄNSTER

A. Enbart kyrkliga tjänster.

Organist-, kantors- och klockarebefattningarna inom Karlskrona stadsförsamling sökes senast 21 dec. 1935. Lön 5,320 kr. + 3 ålderstillägg å 390 kr. + dyrtidstillägg.

B. Förenade med folkskolläretjänster.

I Solberga (adr. Jäger, Bohuslän) sökes före 25 november. Lön 600 + 100 + 3 ålderstillägg å 50 kr.

I Viabyggerå (adr. Docksta, Väster-norrlands län) sökes före 16 december. Lön 600 kr.

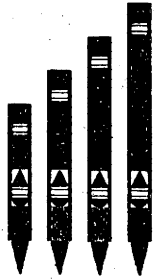
ÅKERMAN & LUNDS NYA ORGELFABRIKS AKTIEBOLAG

KUNGL. HOVLEVERANTÖR.

Tel. 26

SUNDBYBERG

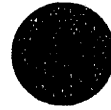
Tel. 26

Tillverkning av Piporglar
för kyrkor, kapell och konsertsalar.

Om- och tillbyggnader,
reparationer, omställningar och ren-
göringar av gamla orgelverk, samt
inmontering av elektriska blåverk
utföras.

*Uteslutande svenskt material och
arbete.*

A. G. Joelsson och David Murgård.

Vid Gudstjänsten.

»Präglas av kyrklig värdighet och allvar och kan på det livligaste rekommenderas... Fyller de stränga krav, som den moderna, osentimentala och sakliga inriktningen ställer.»
Karl G. Gustafsson i Svensk Lärartidning.

»Två duktiga kyrkomusiker ha med ett fyrtiotal koralförspel ytterligare berikat de samlingar av dylika som tidigare utkommit... Detta tilltag är att hälsa med odelad tillfredsställelse. Stilenliga koralförspel ha vi inte nog utav. Pietet, kunnighet, omsorg och stilkänsla röjas i vart och ett av dessa nyutgivna preludier... Enkelhet och värdighet präglar genomgående samlingen... Det är verkligen att hoppas, att dessa förspel komma till flitig användning... Det är tryggt att ha sådana vederhäftiga saker att tillgå som de här omnämnda. Jag rekommenderar dem varmt.»
Fredrik Blennow i Församlingsbladet.

»Det är med verklig glädje man hälsar den nya preludiesamlingen... Samtliga preludier ha hållits i en »objektiv», kyrklig stil, i regel i polyfont skrivsätt med koralen som cantus firmus... Vi ha all anledning att glädja oss över denna lilla värdefulla, fint utarbetade preludiesamling, som ingen organist bör sakna på sin orgellåktare.»
M. E-m i Bollnäs Tidn.

— Kr. 2: 75. —

Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens Bokförlag